

EL DIARI DELS INDUSTRIALS

TEXT XAVIER MARTÍ I YLLA

El Bien Público va ser una capçalera dels empresaris catalans per propagar-ne els postulats i defensar-se dels atacs a Catalunya

En una època, a mitjan segle XIX, en què els diaris tenien molta influència i acostumaven a ser premsa de partit, els industrials catalans van decidir crear *El Bien Público*, el seu propi rotatiu amb l'objectiu de poder propagar-ne l'ideari proteccionista. Va ser, aquella, una aventura editorial que va durar poc més de dos anys. Al final, van tancar la capçalera, tot i que un temps després, i enmig dels atacs i la desconfiança cap als catalans, ho van tornar a provar, aquest cop a Madrid.

A partir del segon terç del segle XIX, en els cercles de la capital de l'Estat es lliurava una frenètica batalla entre els partidaris del lliurecanvisme (especialment els hisendats i comerciants madrilenys i andalusos) i els proteccionistes (gairebé exclusivament els industrials catalans i, de manera majoritària, dedicats al tèxtil). Els tambors de guerra sonaven a la Cort i als despatxos, mentre la premsa de l'època prenia partit intensament a favor dels primers. Eren un moments en què les elits catalanes es jugaven el ser o no ser a l'Estat. I era quan els fabricants catalans van veure que se'ls feia imprescindible comptar amb algun rotatiu que en propagués i defensés l'ideari. Per això els industrials van decidir fundar els seus propis diaris.

El Bien Público va sortir per primera vegada a Barcelona, el 9 de febrer de 1849. I ho va fer fins al 16 de setembre de 1850. Va ser un diari que havia nascut de la necessitat o preocupació que

“sorgia del convenciment que en aquells moments la premsa tenia una gran influència. Els mateixos contemporanis l'havien arribat a considerar “un poder de l'Estat” i, generalment, estava molt vinculada als grans partits polítics. Els industrials catalans,

A MITJAN DEL SEGLE XIX, ELS INDUSTRIALS CATALANS NECESSITAVEN UN MITJÀ QUE EN DEFENSÉS L'IDEARI I VAN CREAR UN DIARI PROPI

que estaven convençuts (...) que la peculiar situació en la qual es trobava Catalunya els feia ser molt mal interpretats per la premsa nacional, van esforçar-se al màxim per poder disposar d'una premsa pròpia” tal com escrivia Roser Solà al llibre *L'Institut Industrial de Catalunya i l'associacionisme industrial des de 1820 a 1854*. (Biblioteca Abat Oliba, 1997).

El primer editorial, signat pel director A. de V. (Àngel de Villalobos, membre de la Comissió de Fàbriques, l'organisme que defensava els interessos dels industrials), era ben explícit a l'hora de definir l'objectiu del diari: “Defender la industria, el trabajo naci-

A dalt, el primer exemplar del diari *El Bien Público*, del 9 de febrer de 1949. A l'esquerra, un gravat d'Àngel de Vilallobos, que va ser director del rotatiu.

onal y los intereses materiales del país en el terreno del raciocinio y de la discusión decorosa, pero con energía y perseverancia”.

El mitjà, com el seu patrocinador, es declaren “esencialment proteccionistes” i, en aquest sentit apunten: “consideramos la industria nacional como el primer germen de la riqueza y prosperidad de los pueblos, y cuenta que al hablar de industria no entendemos referirnos exclusivamente á la fabril sinó á todas las que constituyen el trabajo manual del hombre, sin el cual no hay riqueza posible”. El director acaba l'editorial afegint un altre punt als objectius del diari: “Otro objeto nos hemos propuesto no menos preferente, cual es vindicar á Cataluña de los injustos ataques que se la dirigen, pretendiendo con inaudita crueldad é injusticia hacerle un crimen de las desgracias que sufre, ahogarla en sus propias lágrimas”. De tota manera, aquesta afirmació no

ha de fer creure coses que no són ja que, immediatament, es diu que “el decoro, la dignidad del país estan interesados en deshacer tan viles calumnias, tan imprudentes diatribas; á este noble fin dedicaremos nuestras tareas, seguros de encontrar cooperación

ELS FABRICANTS MÉS IMPORTANTS

En un principi, *El Bien Público* havia de tenir un altre nom. El 29 de desembre de 1849, Vilallobos adreça una carta al president de l'Associació Defensora del Trabajo Nacional en la qual li fa saber que “entre los muchos objetos preferentes de que se ha ocupado y se está ocupando el Instituto Industrial de Cataluña ha acordado la creación de un Periódico que con el título de *El Economista. Diario del Instituto Industrial de Cataluña* se ocupará de (...) la esplanación de las doctrinas económicas...”. Es desconeix el perquè se'n refusà un i se n'acceptà l'altre.

El 13 de gener, es reunien els accionistes del diari, sota la presidència de Joan Jaumandreu, que ostentava la de l'Institut. Després d'escoltar la lectura “del plan del periódico”, els vint-i-vuit

UN LOBBY CATALÀ A MADRID

Amb l'arribada de Juan Álvarez Mendizábal, president del Consell de Ministres, al poder, el 1836, la Comissió de Fàbriques nomenà Magí Corominas "representant permanent" a Madrid amb la intenció de defensar, davant el govern, els interessos dels fabricants catalans. Ell contactava amb altres catalans com l'exministre d'Hisenda Antoni Barata; Jeroni Ferrer i Valls, que publicava *El Nacional*; Félix Torres Amat, bisbe d'Astorga, etc. I feia arribar a Barcelona la necessitat de tenir un diari propi a la capital.

Eren uns moments en què a Madrid s'havia instal·lat la idea d'una Catalunya independent perquè... s'havia encunyat moneda on hi figurava l'escut de Catalunya. El 1839 es creava, a la capital, una Associació Catalana que tenia per objectiu "defender los intereses del comercio e industria".

És en aquest estat de coses (d'una banda, havent de defensar els interessos dels industrials catalans i, de l'altra, havent-se de "defensar" davant del govern central d'una incerta voluntat independentista) que la Comissió de Fàbriques decideix publicar un diari a Madrid. Ho fa de la mà del banquer i home de negocis osonenc Gaspar Remisa, establert a la capital, financer de confiança de la regent Maria Cristina i un dels majors contribuents del regne.

L'1 de juny de 1839 -deu anys abans que *El Bien Público* es comencés a editar a Barcelona- apareixia *El Corresponsal*, seguint els principis monàrquics-constitucionalistes i proteccionistes del Partit Moderat. En va ser director Bonaventura Carles Aribau i entre els redactors hi figuraven el polític Lluís M. Pastor o el crític teatral Ignacio José Escobar, qui es va batre en duel amb l'actor Julian Romea. L'industrial Josep Sol i Padrís i Pascual Madoz formaven part de la llista de col·laboradors. El diari va sortir fins al 14 de maig de 1844.

Amb posterioritat, la capçalera *El Bien Público* es "traslladà" a Madrid. Va ser en dates indeterminades dels anys 1863 i 1864, tretze anys després de la breu experiència a Barcelona.

Segons l'exemplar número 113, que correspon al 14 de gener de 1864, conservat a la Biblioteca Nacional de Catalunya (n'existeixen tres més a la Biblioteca Nacional de España) era un "*Periódico liberal de la tarde*" amb els afegits de "*Libertad, Justicia, Moralidad*". Hi figura com a editor Manuel Miranda.

Retrat d'Aribau realitzat per Joaquim Espalter.

Més endavant i també en dates indeterminades, va ressorgir la mateixa capçalera. En aquest cas, amb el subtítol "*Diario Político, Mercantil y Literario*". Se'n conserva una col·lecció del 15 de novembre al 7 de desembre de 1880, perquè durant aquest període se'n va fer una edició per a Catalunya. Segons es diu en una "Advertencia" en l'exemplar del 15 de novembre, des de la capital arribaven impreses tres de les quatre pàgines. La quarta, en blanc, s'imprimia a la impremta Mañós y Ballester, del carrer Tallers.

L'edició, que comptava amb numeració pròpia, portava com a subtítol "*Diario Político, de Noticias, Avisos y Anuncios*". En una gasetta de presentació es remarca l'ideari de la publicació: "Como la edición de la Corte, sólo un compromiso tiene contraído á la faz del País y es la defensa del trabajo nacional y de los principios que sustenta la escuela proteccionista".

EL 1836, ENMIG DEL TEMOR A LA CAPITAL D'UNA CATALUNYA INDEPENDENT, ELS INDUSTRIALS CATALANS VAN CREAR EL CORRESPONSAL

Tanmateix, el sistema no durà gaire. L'edició del dimarts 7 de desembre (es publicava de dilluns a dissabte) apareixia només amb la pàgina "barcelonina" que contenia una "Advertencia importante". S'informa de la recepció d'un telegrama "cuando ya la edición de Barcelona estaba compuesta y en màquina" del propietari del diari. S'hi anuncia que "desde hoy suspende el envío de la cuarta plana en blanco". Segons s'explica, el motiu "obedece tan solo a la voluntad de mejorar y de agrandar la edición que *El Bien Público* tiraba en Barcelona". No hi ha constància que se'n reprengués l'edició.

assistents van estar d'acord que “en atención a lo apremiante de las circunstancias se habrá creído conveniente adelantar la reunión de accionistas aun cuando no se hubiera completado el nº prefijado, á fin de preparar y adelantar los trabajos, y sin perjuicio de completarlo”.

Segons consta al llibre d'Actes de l'Institut (que es troba a l'arxiu del Foment Nacional del Treball), “después de una ligera discusión (...) sobre el título que deberá llevar el Periodico ha sido acordado darle *El Bien Público* y se ha acordado que fuese diario con el precio de 10 reales mensuales en esta Ciudad”. A la mateixa sessió es va triar la impremta, entre sis propostes presentades.

Tres dies més tard, la junta directiva de l'Institut Industrial de Catalunya aprovava la llista de persones que formarien el “centro de redacción” del diari. Es tractava d'Angel de Villalobos, membre d'aquesta Junta, com a director, i els redactors Joan Illas i Vidal, Magí Soler i Espalter, Josep Sol i Padrís, Pere Dalmases, Ramon Torrents i Ricart, a més de Víctor Balaguer. Excepte l'últim, eren o bé propietaris o bé directius d'indústries de la ciutat, com el cas de Sol i Padrís, que era el director del *Vapor Vell* de Sants, propietat de Joan Güell i Ferrer. Quan encara no s'havia acomplert el primer any, en sortirien per diferents motius

EL ROTATIU, QUE ES DECLARAVA OBERTAMENT PROTECCIONISTA, VA SORTIR AL CARRER ENTRE ELS ANYS 1849 I 1850

Balaguer, Sol i Padrís, Villalobos i Torrents, i hi entrarien Francisco J. Orellana (com a director), Manuel Duran i Bas, i Estanislau Reynals i Rabassa.

COMENCEN ELS PROBLEMES

El primer exemplar veia la llum pública el 9 de febrer. Un mes i mig després (el 26 de març) se celebrava una nova junta d'accionistes en la qual, aquesta vegada, n'hi assistien trenta-sis. Eren la “flor i nata” dels fabricants barcelonins. Entre altres, eren accionistes Pau Vilaregut, Josep Montenys, Isidre Muntadas, Salvador Bonaplata, Ramon Vilumara o Josep Cortils. Una de les qüestions que es van tractar van ser “los métodos de fomentar la subscripción para que los accionistas no tengan que hacer adelantos”. Aquell dia hi havia 649 subscriptors, “siendo el nº necesario para cubrir todos los gastos el de mil cien”. Es va adquirir el compromís que cada accionista aportaria, abans del 8 d'abril, sis nous subscriptors.

Un any i mig més tard, el Jefe Político (governador civil de l'època), suspenia la Comissió de Fàbriques i l'Institut Industrial, igual que altres institucions catalanes, acusant-les de catalanistes

i d'anar contra el govern central. Pocs dies després, el dilluns 16 de setembre i en el número 585, una nota a la portada deia que tancades aquestes dues entitats, *El Bien Público*, “se encuentra en una situación anómala, y tropieza con obstáculos poco menos que insuperables”. Aquesta institució s'havia convertit, amb els anys, en un referent cultural a la ciutat. És per això que es diu que, amb aquella clausura, també “interrumpida queda la série de exposiciones periódicas que tanta animacion ya producían en

LA SUSPENSIÓ DE LES ORGANITZACIONS EMPRESARIALS, ACUSADES DE CATALANISTES, VA SUPOSAR LA FI DE LA CAPÇALERA

nuestra ciudad, emporio de la española industria, y que con tanto entusiasmo el pueblo barcelonés visitaba y aplaudía; cerradas continúan las salas del Instituto, su biblioteca, su mostruario, sus escuelas; no pueden sus socios reunirse, ni aún como se reúnen los individuos de un casino, ¿quién podrá pues admirarse de que también su órgano en la prensa haya debido enmudecer”.

Des de l'endemà, el *Diari de Barcelona* es feia càrrec de les subscripcions d'*El Bien Público*, segons s'informava en el darrer exemplar (en el segle XIX no era inusual “passar-se” els subscriptors d'un mitjà a un altre). L'aventura dels industrials d'editar un diari barceloní havia durat dinou mesos. Ç

Més informació a:

L'Institut Industrial de Catalunya i l'associacionisme industrial des de 1820 a 1854. De Roser Solà (Biblioteca Abat Oliba, 1997).

